

УДК 351.56

Каміла Рустамівна Мірзоєва,

студентка 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Садигов М. А.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ НАСЛІДКИ БЕЗРОБІТТЯ

Серед навчальних посібників, у т. ч. з дисципліни «Макроекономіка» проблеми безробіття розглядається як наслідок погіршення економічного стану країни, а не головна політика Уряду щодо стабілізації національної економіки [1; 2]. Безробіття як негативне соціальне-економічне явище деформує сформований економічний уклад, погіршує фінансове становище, позбавляє можливості вести звичний спосіб життя. За даним вченого-економіста А. Оукена: зріст чисельності безробітних на 1 %, знижує рівень ВВП на 2–3 % [2, с. 94]. В основу розрахунків витрат безробіття покладено так званий закон А. Оукена. Він має як би дві сторони: одна показує, яким має бути економічне зростання, щоб вирішити проблему безробіття, інша виражає кількісну залежність зміни рівня безробіття і виробництва ВВП. А. Оукен встановив емпіричним шляхом, що при збільшенні фактичного рівня безробіття на один процентний пункт у порівнянні з її природним рівнем відбувається відставання виробництва ВВП в середньому на 3 %. Тому, безробіття стало серйозним чинником бідності. Причому саме такої бідності, яка охоплює групи трудоактивного населення, утвореного і професійно підготовленого. Безробіття, як соціальне явище, призводить до збіднення населення. Цей процес може стати стійким і перерости в хронічну бідність або, у разі захисних соціальних заходів з боку держави, бути зупиненим. При цьому треба мати на увазі, що трудова діяльність для переважної більшості людей у недавньому минулому була не тільки джерелом доходу, скільки справою честі, громадянської доблесті людини. І отже, позбавлення сьогодні можливості працювати – це ще й велика соціальна трагедія. У свідомості людей поява безробіття нерозривно пов'язане з економічними реформами. Тому негативне ставлення населення до безробіття може виражатися і в неприйнятті процесу трансформації економіки. А це звужує соціальну базу реформ, стримує зростання економіки в країні.

Соціальні наслідки. Безробіття призводить до бездіяльності людини, а це може спричинити деградацію особистості. Безробіття нерозривно пов'язане з депресією, пригніченим, погіршенням психічним станом. Важливим соціальним наслідком безробіття для людини є втрата постійного і регулярно одержуваного джерела засобів існування. В умовах, коли доходи людини перебувають на низькому рівні, і він не має можливості створити будь-які грошові та інші накопичення, така втрата є особливо великою бідною. Безробіття, зменшуючи доходи сімей, посилює диференціацію населення. А це суперечить поняттям рівності як зрівняльного розподілу, яке вкоренилося у свідомості мільйонів наших людей. І необхідно чимало часу для того, щоб більшість

населення усвідомило, що зрівняльний розподіл стримує зростання ефективності виробництва і пагубний для держави і людини. Хоча, звичайно, не можна не визнати, що існуюча сьогодні диференціація доходів економічно не виправдана і не сприяє соціальному миру в країні, ефективності виробництва. Всі ці обставини пригнічують моральних засад поведінки людини. Він стає дратівливою, черствим, злим, байдужим до чужої долі, відчуває себе приниженим, непотрібним своїй родині, суспільству. Все це вбиває ініціативу людини, породжує у нього невпевненість у своїх силах і можливостях, знижує його трудовий і цивільний потенціал. Безробіття призводить до бездіяльності, погіршення соціально-психологічного клімату в суспільстві.

Правові наслідки. Вона може виступати, як джерело дестабілізації та соціальної напруженості, соціального вибуху. Більш того юридична статистика свідчить рівень безробіття впливає до криміногенної ситуації в суспільстві (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка рівня безробіття і криміногенна ситуація в Україні
за 2013–2015 рр.**

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015р у % до 2013 р.
Безробітне населення, млн осіб*	1,5	1,8	1,7	113,3
Рівень безробіття, %**	7,3	9,3	9,1	+1,8
Число кримінальних подій, тис.	15,6	-	28,7	184,0
у т. ч. особливо важких, %***	13,0	-	21,5	+8,5
на 100 тис. мешканців суїцидів, події	34	-	33	97,1

* За методологією МОП

** [zet.in.ua> statistika...statistika...ukraine-2015-2016/](http://zet.in.ua/statistika...statistika...ukraine-2015-2016/)

*** cipo.com.ua

Кожній відсоток безробіття погіршує кримінальну статистику на 47,7 тис. $(184,0 - 100) : 1,8$, у т. ч. особливо важких на 4,7 % події $(8,5 : 1,8)$.

Така подія може призвести до суттєвої соціально-економічної дестабілізації, масові непокори, мітинги, суїциди, тощо. Безробіття може виступати, як умова соціально-економічної дестабілізації і в тому випадку, якщо навіть її загроза торкнеться працівників не особливо численних, але добре організованих професійних груп, що грають важливу роль в економічному житті країни або в певному виді діяльності. Прикладом таких професійних груп можуть бути шахтарі, енергетики, лікарі, вчителі. Безробіття стає чинником соціально-економічної дестабілізації і в тому випадку, коли істотно зростає група осіб, які тривалий час не можуть знайти собі роботу, – так звані «зневірені». Існування такої категорії людей пов'язане з тим, що людина, яка втратила роботу у зв'язку з непотрібністю його професії, може виявитися вимушеним працевлаштуванням на такі робочі місця, які вимагають більш низької кваліфікації, а вони, як правило, рано чи пізно «закриваються». У цьому випадку людині стає ще більш важко знайти роботу. Її пошук може тривати досить

довго, і, врешті-решт, людина втрачає надію на отримання роботи та припиняє її пошук, у зв'язку, з чим він, фактично будучи безробітним, юридично втрачає цей статус, згідно з визначенням безробітного. Інформація про цю групу населення практично відсутня.

Економічні наслідки. Економічні наслідки безробіття дуже різноманітні та неоднозначні. Досить складна і їх структура. Разом з тим в різній літературі переважно розглядаються далеко не всі аспекти цієї вельми важливої проблеми. Переважно досліджуються економічні втрати, до яких відносять: суми допомоги і різних виплат до безробіття, витрати на перепідготовку кадрів, відкриття нових робочих місць, зменшення доходів осіб, які опинилися безробітними, і т.п. Крім того, оцінюються обсяг потенційної продукції, яку могли б зробити безробітні, скорочення відрахувань до бюджету (податки) та до державних фондів страхування. При цьому втрати, витрати безробіття обчислюються переважно на рівні національної економіки. Необхідно відзначити, що безробіття – дуже складне і багатогранне явище, її наслідки виявляються практично на всіх рівнях економічного і соціального життя суспільства і безпосередньо впливають не тільки на економіку країни, але і на кожного учасника економічного процесу.

Висновки:

1. Зниження рівня безробіття до природного рівня (2–3 % від загальної кількості трудоактивного населення) є загальна національна політика Уряду.
2. Згідно до чинного законодавства територіальним громадам дати можливість можливості інвестувати бюджетні надходження для розвитку малого і середнього бізнесу.
3. Проаналізувати рівень безробіття по регіонах і окремих районах, так як економічний потенціал західних і промислового розвинутих регіонів дуже відрізняються.

Список бібліографічних посилань

1. Николенко Ю. В., Діденко М. М., Щегеда А. В. Основи економічної теорії: підручник/за ред. Ю. В. Ніколенко. Київ: ЦУЛ, 2003. 504 с.
2. Макроекономіка: навч. посіб./О. В. Носова, К. Я. Петрова, М. А. Садиков та ін.; за заг. ред. О. В. Носової. Харків: Вид-во ХНУВС, 2008. 220 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 334.012.6

Дарина Святославівна Шнайдер,

студентка 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Садиков М. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Порівнюючи український досвід приватизації із зарубіжним, потрібно зауважити, що у західних країнах метою приватизації було підвищення ефективності існуючої системи змішаної економіки. Приватизація ж в Україні мала